Miejsce na naklejkę z kodem szkoły

ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY
Z NOWINAMI
WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
POZIOM ROZSZERZONY

STYCZEŃ
2012

CZAS PRACY 180 MINUT

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 21 stron (zadania 1 – 20). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Za rozwiązanie wszystkich zadań 50 punktów

PESEL

Kod zdającego

CZĘŚĆ I – TEST (20 PUNKTÓW)

W zadaniach od 1 do 4 zakreśl poprawną odpowiedź.

Zadanie 1. (1 pkt)

Władza w Polsce zgodnie z koncepcją Maxa Webera ma charakter:

a) charyzmatyczny
b) legalny
c) tradycyjny

Zadanie 2. (1 pkt)

OPEC to międzynarodowa organizacja państw:

a) eksporterów ropy naftowej
b) importerów ropy naftowej
c) producentów ropy naftowej

Zadanie 3. (1 pkt)

Termin między uchwaleniem ustawy a dniem jej wejścia w życie nosi nazwę:

a) vacatio legis
b) corpus iuris civilis
c) invocatio Dei

Zadanie 4. (1 pkt)

Ocenianie innych kultur z punktu widzenia wartości i norm własnej kultury postrzeganej jako wyjątkowa to postawa:

a) relatywizmu
b) etnocentryzmu
c) pragmatyzmu

W zadaniach od 5 do 7 zaznacz „P" dla zdań prawdziwych, „F" dla zdań fałszywych.

Zadanie 5. (1 pkt)

Sądy i Trybunały w Polsce:

Sędziowie Trybunału Konstytucyjnego są powoływani na czas kadencji Sejmu.	

Także sędziowie Trybunału Stanu są powoływani na czas kadencji Sejmu.	
W skład Trybunału Stanu wchodzą wyłącznie sędziowie zawodowi.	

Zadanie 6. (1 pkt)

Samorząd terytorialny:

Organem wykonawczym samorządu wojewódzkiego jest wojewoda.	
Starosta jest wybierany w wyborach pośrednich.	
Za utrzymanie i modernizację sieci wodociągowo-kanalizacyjnej odpowiada zarząd powiatu.	

Zadanie 7. (1 pkt)

Formy państw i modele ustrojowe:

Związek państw, mających prawo do secesji to federacja.	
W modelu parlamentarno-gabinetowym większość władzy wykonawczej jest skupiona w ręku prezydenta.	
Model parlamentarno-komitetowy występuje w Szwajcarii.	

Zadanie 8. (2 pkt)

Na podstawie poniższych map rozpoznaj organizacje międzynarodowe:

Mapa 1.

Mapa 2.

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/04/ http://www.wieninternational.at/files/artikel5230/12-block100.jpg

a) Mapa 1 - ……
b) Mapa 2 - ……..

Zadanie 9. (2 pkt)

Wśród podanych praw człowieka wskaż te, które zaliczamy do I generacji poprzez wypisanie numerów, które oznaczają:

1)prawo do nauki
2) równość wobec prawa
3) prawo do rozwoju
4) prawo do emerytury
5) prawo do własności
6) tajemnica korespondencji
7) prawo do demokracji
8) prawo do korzystania z dóbr kultury

……..

Zadanie 10. (2 pkt)

Rozpoznaj terminy po definicjach stanów lub zjawisk:

a) Przyjęcie za własne norm, wzorów i podglądów danej grupy z powodu uznania ich za słuszne - ……
b) Typ społeczeństwa, w którym dominuje handel, usługi i bankowość - ……
c) Nurt kulturowy negujący dotychczasowy dorobek kulturowy - ……
d) Typ bezrobocia, będącego wynikiem niedostosowania podaży osób gotowych do pracy i popytu na pracowników o określonych kwalifikacjach lub miejscu zamieszkania.

……

Zadanie 11. (1 pkt)

Wymień znane Ci sposoby nabycia obywatelstwa .

……..

Zadanie 12. (2 pkt)

Uzupełnij schemat hierarchii aktów prawnych w Polsce.

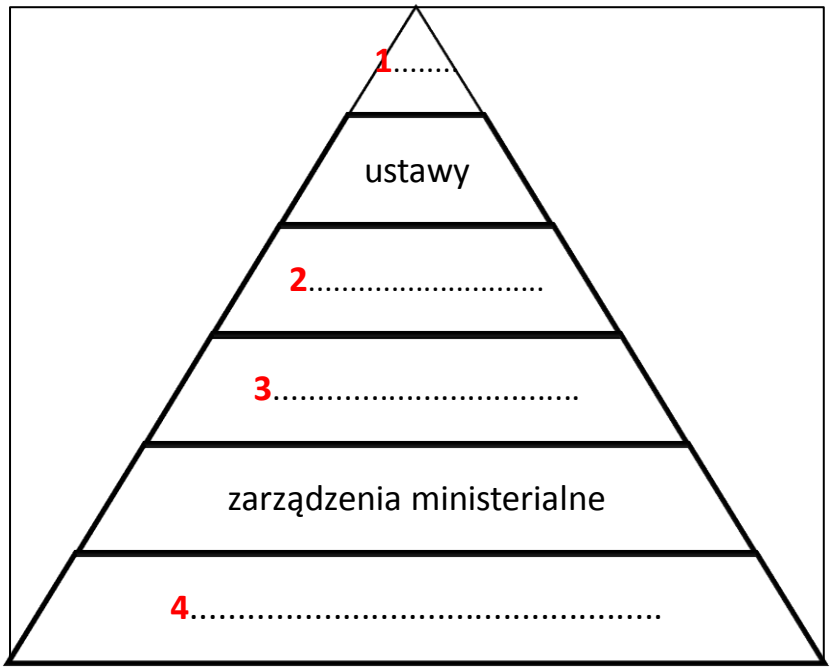

Zadanie 13. (1 pkt)

Spośród podanych nazwisk wybierz te osoby, które pełniły funkcje Rzecznika Praw Obywatelskich.

Janusz Kochanowski, Leszek Miller, Ewa Łętowska, Bronisław Geremek, Tadeusz Zieliński, Janusz Wojciechowski, Andrzej Zoll, Jarosław Kalinowski

……

Zadanie 14. (1 pkt)

Na podstawie danych z wykresu odpowiedz na pytanie:

Wykres 1. Poparcie Polaków dla integracji europejskiej w marcu 2003r.

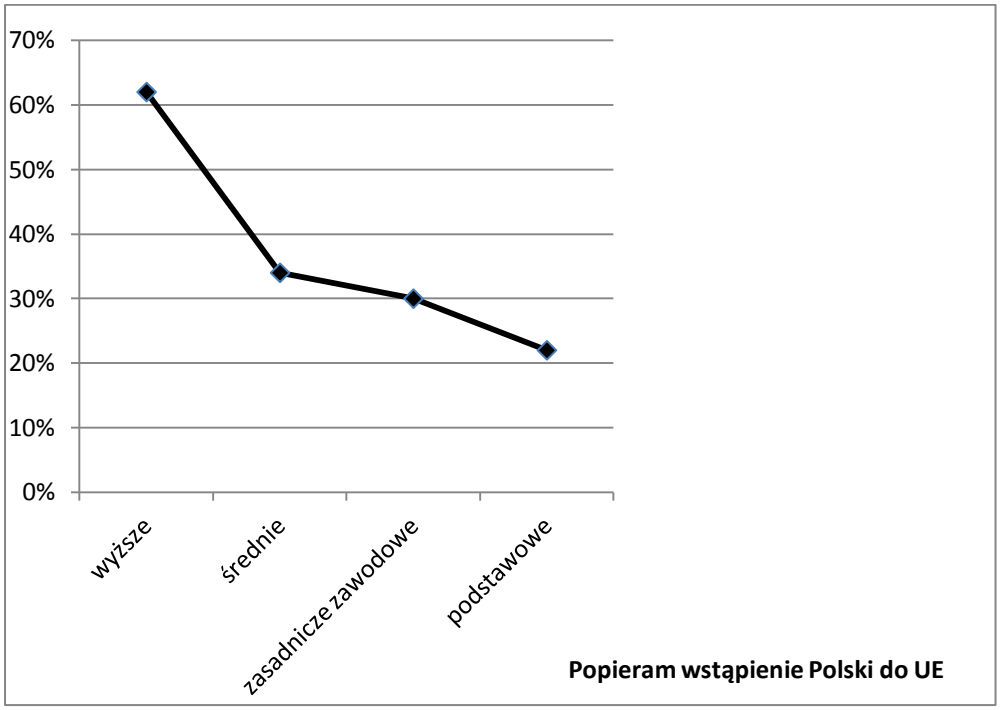

a) Sformułuj zależność, jaka występuje między wykształceniem a poparciem dla członkostwa w Unii Europejskiej.

……

Zadanie 15. (2 pkt)

Wpisz brakujące dane na wykresie:

Grupy społeczne - podział

typ więzi	.....	charakter więzi	.....
• ..... •	• ..... • ekskluzywne	• ..... •	• ..... • wielkie

CZĘŚĆ II – ANALIZA MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH (10 PUNKTÓW).

Zadanie 16. (4 pkt)

Na podstawie tekstów źródłowych i wiedzy pozaźródłowej odpowiedz na poniższe pytania:

Tekst 1.

„Komendant główny policji Andrzej Matejuk chce zaostrzenia kar za naruszenie nietykalności cielesnej i czynną napaść na policjanta. Propozycje zmian Kodeksu karnego przekazał MSWiA. Jak poinformował w poniedziałek PAP rzecznik szefa policji Mariusz Sokołowski, komendant zdecydował też o zmianie wewnętrznych przepisów dotyczących przydzielania broni służbowej. Na początku marca wejdzie w życie regulacja, która zlikwiduje ograniczenie w posiadaniu przez policjanta broni palnej podczas urlopu. "Każdego roku w Polsce odnotowywanych jest około 800 ataków na policjantów w czasie służby.

Ten zawód wiąże się z dużym ryzykiem, jednak funkcjonariusz, działając w imieniu państwa, społeczeństwa i prawa, musi wiedzieć, że to państwo, prawo i społeczeństwo również dba o jego ochronę" - powiedział PAP Sokołowski. Komendant proponuje, by - w przypadku naruszenia nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego - kara została zaostrzona do kary pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat (obecna kara to grzywna, ograniczenie wolności i pozbawienie wolności do lat 3). W przypadku czynnej napaści dolna granica nie byłaby niższa niż trzy lata pozbawienia wolności (obecna kara to od roku do 10 lat więzienia). "Zmiany te miałyby po pierwsze charakter prewencyjny. Jest bowiem prawdopodobne, że potencjalni sprawcy, mając świadomość wymiaru kary i jej nieuchronności, zrezygnują z przestępstwa, a po drugie służyłyby utrwaleniu w społeczeństwie przekonania, że funkcjonariusz publiczny i osoba, która mu pomaga, Także Ministerstwo Sprawiedliwości chce wzmocnić ochronę praw funkcjonariuszy. Resort rozważa też nowelizację prawa karnego, która wzmocni ochronę prawną osób, które - nie będąc funkcjonariuszami publicznymi - występują w obronie prawa, reagując na chuligańskie i inne przestępcze zachowania.

Zmiany te mają związek z tragiczną śmiercią stołecznego policjanta Andrzeja Struja. 10 lutego został on śmiertelnie raniony nożem, po tym jak zwrócił uwagę dwóm 18-latkom na przystanku tramwajowym na warszawskiej Woli. Jeden z wyrostków przytrzymywał go, drugi zadał mu kilka ciosów. Oprawcy usłyszeli zarzuty zabójstwa i zostali aresztowani. Gdy policjant został zamordowany, był na urlopie."

/http://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/402439,szef_policji_chce_zaostrzenia_kar_za_napasc_na_policjanta/

a) Wymień cztery funkcje kary w systemie prawnym RP.

……

b) Jak należy rozumieć zdanie „*Jest bowiem prawdopodobne, że potencjalni sprawcy, mając świadomość wymiaru kary i jej nieuchronności, zrezygnują z przestępstwa…"*. Czy autor wypowiedzi jest zwolennikiem rygoryzmu czy liberalizmu karnego?

……

Tekst 2.

„Myśliwi strzelający do psów, głodzone zwierzęta gospodarskie na wsiach czy podpalane przez młodzież koty, to bestialstwo będące w Polsce na porządku dziennym.

(…) Obrońcy zwierząt z Łowicza chcą stworzyć wspólny front z innymi tego typu organizacjami w kraju w sprawie respektowania zapisów ustawy o ochronie zwierząt. - Prokuratury często nie wszczynają lub umarzają postępowania w sprawie znęcania się nad zwierzętami ze względu na rzekomo niską szkodliwość społeczną czynu. Takie działania są przyzwoleniem na krzywdzenie zwierząt - twierdzi Grażyna Wołynik, szefowa ŁTPZ. - Ustawa o ochronie zwierząt przewiduje do 2 lat więzienia za okrucieństwo wobec zwierząt. Chcemy ten pułap podnieść do 3 lat. Poza tym uważamy, że osoba, która dopuści się bestialstwa wobec braci mniejszych, powinna być karana przykładnie, bez-względną karą więzienia. Magdalena Piwowarczyk, wiceprezes Sądu Rejonowego w Łowiczu, uważa, że sądy nie wydają łagodnych wyroków w sprawach, w których cierpią zwierzęta. - Sama lubię zwierzęta, ale to nie oznacza, że każdą osobę oskarżoną trzeba od razu karać bezwzględną karą więzienia - wyjaśnia sędzia Piwowarczyk. - Dobrze, że miłośnicy zwierząt chcą poprawić ustawę o ochronie zwierząt. Trzeba jednak pamiętać, że wyrok w danej sprawie wydaje sąd, dla którego każda sprawa ma indywidualny

charakter.

Członkowie Łowickiego Towarzystwa Przyjaciół Zwierząt zamierzają poprosić ministra sprawiedliwości Krzysztofa Kwiatkowskiego o interwencję w prokuraturach i sądach. Obrońcom praw zwierząt chodzi o to, aby uczulić wymiar sprawiedliwości na wnikliwe rozpatrywanie spraw, w których ofiarami są zwierzęta.
- Mamy własny przykład na to, że zwierzętom może dziać się krzywda, a nikt poza nami nic w tej sprawie nie robi - twierdzi prezes Wołynik. - Chodzi tu o dwóch braci spod Warszawy, zbierających w centralnej Polsce, od gmin, bezpańskie psy.. Władze gminy płacą za ich odbiór, a potem nie interesują się ich dalszym losem. Miłośnicy zwierząt z Łowicza pod przygotowywaną petycją chcą zbierać podpisy. Już teraz wiele niezrzeszonych osób w ŁTPZ wyraża chęć jej podpisania.
- Całkowicie zgadzam się z tą inicjatywą - zapewnia Waldemar Złotkowski z Łowicza.
- Niektórzy ludzie traktują zwierzęta okropnie i takie działania nie powinny pozostawać bezkarne. Inicjatywę łowickiego towarzystwa całkowicie popiera Krzysztof Kaliński. Burmistrz Łowicza zlecił swoim prawnikom pomoc w przygotowaniu pisma do prezydenta RP i ministra sprawiedliwości.
- Nie można stać bezczynnie, gdy zwierzętom źle się dzieje - mówi Krzysztof Kaliński i dodaje, że również lubi zwierzęta."

/R. Klepczarek, Łowiccy obrońcy praw zwierząt chcą zaostrzenia kar dla oprawców zwierząt, źr.http://lodzkie.naszemiasto.pl/artykul/322218,lowiccy-obroncy-praw-zwierzat-chca-zaostrzenia-kar-dla,id,t.html/

c) Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że zaostrzenie kar spowoduje spadek przestępczości. Uzasadnij swoje stanowisko.

……

……

……..

d) Podaj dwa powody, dla których wiele środowisk w Polsce domaga się zaostrzenia kar za przestępstwa.

……

……..

Zadanie 17. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i wiedzy pozaźródłowej odpowiedz na pytania:

Tekst 1.

„Kara śmierci nie ma żadnego wpływu na przestępczość. Podstawowym czynnikiem wpływającym na bezpieczeństwo obywateli jest wykrywalność przestępstw. Gdyby wykrywalność była pełna, zapewne 3 lata więzienia odstraszałyby równie skutecznie, jak kara główna. Nawet narkoman na głodzie nie dokonuje napadu rabunkowego na oczach umundurowanego patrolu policji. Raczej idzie za róg, w nadziei, że tam mu się rabunek uda i umknie z łupem. Drugim istotnym czynnikiem jest szybkość wymierzania kary. Trudno w to uwierzyć, ale działa tu w skali masowej czynnik, który powinien mieć znaczenie tylko dla chorych na Azheimera. Po upływie pewnego czasu, przestępca przyzwyczaja się do bezkarności. Jeśli po tym czasie zostanie ukarany, nie traktuje tego jako sprawiedliwej odpłaty, ani nawet porażki w grze ze stróżami prawa, ale jako nieuzasadnioną represję aparatu państwowego. Kara wymierzona zbyt późno jest już tylko zemstą, a nie czynnikiem odstraszającym na przyszłość. W powszechnej opinii społecznej czynnikiem zapobiegającym przestępczości jest wysokość wyroków ferowanych przez sądy. Nie jest oczywiste, czy wysokie wyroki zmniejszają przestępczość, ale chyba rzeczywiście chronią przed nią obywateli. Na czym polega ten paradoks? Otóż ludzie zamknięci w więzieniach (a także kacetach, gułagach, poprawczakach itd.) prawdopodobnie nadal łamią prawo, popełniając np. wielokrotnie więcej gwałtów. Ale ich ofiary też są za kratami, więc ludzie po tej stronie więziennych murów są naprawdę bezpieczniejsi. Długość wyroków chroni zwykłych obywateli także ze względu na pewne interesujące zjawisko demograficzne. Przestępstwa, zwłaszcza z użyciem przemocy, popełniają głównie mężczyźni, w wieku od lat kilkunastu do trzydziestu kilku. Jeśli ten niebezpieczny wiek spędzą za kratkami, nie będą w tym czasie szkodzić obywatelom na wolności, a później będą mniej skłonni do przestępstw. Nie ma to wiele wspólnego z wychowaniem więziennym. Ich koledzy – przestępcy – którzy nigdy nie zostali schwytani, z wiekiem też staną się mniej niebezpieczni. Wskaźniki przestępczości oblicza się dzieląc liczbę ujawnionych przestępstw przez liczbę ludności. Liczba ludności jest czynnikiem obiektywnym, liczba przestępstw – nie. Jeśli do kodeksu karnego dopiszemy palenie marihuany – gwałtownie wzrośnie liczba przestępców uprawiających ją w doniczkach, sprzedających, przynoszących na imprezy i pociągających podawanego w kółku jointa. Jeśli z kodeksu karnego wykreślimy ten paragraf, zniknie nie tylko ogromna kategoria urojonych, ale i pewna liczba prawdziwych przestępców: gangsterów, wymuszających haracze oraz pracowników aparatu ścigania, biorących łapówki od posiadaczy marychy i ich rodziców. Poziom

przestępczości zależy także od tego, jakimi metodami oceniana jest policja. Jeśli policja oceniana (premiowana, odznaczana) jest za wykrywalność przestępstw, będzie skłonna (zwłaszcza pod koniec okresu sprawozdawczego) katować pijaczka złapanego na włamaniu do kiosku ruchu tak długo, aż skona lub przyzna się do skoków na trzy sklepy jubilerskie. Jeśli policja premiowana jest za poziom przestępczości, swoją niechęć skieruje raczej na ofiary, psujące swoimi zgłoszeniami statystykę. Każdy kto w ostatnich dziesięcioleciach składał (usiłował składać) zawiadomienie o przestępstwie, potrafi domyślić się, według jakich zasad oceniani są polscy policjanci. Wszyscy zajmujący się zawodowo walką z przestępczością doskonale o tych mechanizmach wiedzą. Są to zresztą rozważania czysto teoretyczne. Kara śmierci nie zostanie w Polsce przywrócona ze względu na podpisane traktaty międzynarodowe. Traktaty można niby wypowiedzieć, ale konsekwencje tego byłyby przerażające. Czy ktoś potrafi wyobrazić sobie zniesienie we współczesnej Polsce np. dopłat unijnych dla rolników?! Dlaczego więc rozmaici politycy i profesorowie prawa głoszą publicznie konieczność przywrócenia kary śmierci? Chodzić może tylko o jedno – o popularność. Popularność nawet nie wśród wszystkich obywateli, ale wśród najmniej wykształconej ich części – prostaczków ubogich duchem."

/Edward Kirejczyk, Kara śmierci bez wpływu na przestępczość http://www.karasmierci.info.pl/kscbos99.html/

a) Wymień elementy, które mają wpływ na wskaźniki przestępczości.

……

……

b) Dlaczego restrykcyjne kary nie odstraszają przestępców?

.....

Zadanie 18. (1 pkt)

Na podstawie tekstu i wiedzy własnej uzupełnij poniższą tabelę.

Tekst 1.

„*Grzywka na wygolonej głowie, guma do żucia w ustach, dziwne miny, uśmieszek, zero skruchy – tak Grzegorz M., zwany Jojo, rocznik 1982, zaprezentował się*

*składowi sędziowskiemu. Na nic się zdał płacz matki i babci. Sąd skazał go na 12 lat więzienia. To szokująco wysoka kara za rzucanie kamieniami z wiaduktu.**N**a gdańskim Chełmie, który jest klasycznym osiedlem-sypialnią, młodzież w wolnym czasie nie bardzo ma co ze sobą począć. – Ośrodek sportu i rekreacji działa latem, jest klub przy kościele i klub osiedlowy, ale tam niewiele się dzieje ciekawego – ocenia policjant z tutejszego komisariatu. Młodzież gromadnie snuje się po ulicy, wystaje pod klatkami schodowymi. Rok temu w sobotnie popołudnie zebrało się siedmiu chłopaków z sąsiedztwa. Najmłodsi mieli 13–14 lat, najstarszy był właśnie Grzegorz M. – siedemnastolatek, jedyny w grupie pełnoletni w sensie odpowiedzialności karnej. On tylko, jeszcze jako nieletni, zdążył wejść w konflikt z prawem. W 1996 r. sąd ustanowił nadzór rodziców. Dwa lata później – nadzór kuratora. W obu przypadkach chodziło o kradzież (art. 203 dawnego kodeksu karnego).(…) „Dąży do podporządkowania otoczenia własnym celom" – konkludował kurator. W ową sobotę Grzegorz i reszta kładką nad jezdnią poszli do pobliskiego osiedla domków jednorodzinnych Wzgórze Mickiewicza „na bilardy". Pograli nie za długo, bo skończyły się pieniądze. Gdy znów znaleźli się na kładce, Grzegorz zaczął rzucać kamykami w jadące dołem samochody. Raz czy drugi nie trafił, więc kazał kolegom szukać większych kamieni. Przemysław B., zwany Bobkiem, znalazł 4,5-kilogramowy kawał zastygłego betonu. Grzegorz położył go na poręczy wiaduktu i zepchnął na nadjeżdżający samochód. Usłyszeli brzęk. W pogoń za chłopakami rzuciło się trzech młodych mężczyzn przechodzących akurat kładką. Kierowca samochodu lekarz Mario S. i jego córka mieli szczęście, że bryła uderzyła w słupek obok szyby, czyli wzmocnione miejsce nadwozia, wgniatając je potężnie, a dopiero potem wpadła do wnętrza. Skutki pokazały media. To zrobiło wrażenie. Policjantom pomogły telefony anonimowych informatorów. 20 marca 2000 r. Jojo został zatrzymany. Przyznał się od razu, że to on rzucał, „tak dla jaj, aby coś się działo". Potem, kiedy usłyszał sygnał pogotowia ratunkowego, pomyślał, że kogoś zabił: „Nie przestraszyłem się ani wcale nie przejąłem. Zacząłem się śmiać, nie wiem dlaczego wydawało mi się to śmieszne. Moi koledzy razem ze mną się śmieli, nikt z nas się nie przejął, nie przestraszył (...)". „Rzucając kamieniami domyślałem się, że może się coś stać. Chciałem, żeby komuś się coś stało". Na pytanie pani prokurator, czy zdawał sobie sprawę, że może doprowadzić kogoś do śmierci, powtórzył to samo raz jeszcze. Pod protokołem widnieje koślawy, nieporadny podpis. Pozostali chłopcy zeznali, że po incydencie Jojo mówił: „Chyba kogoś zabiłem" albo „Szkoda, że kogoś*

nie zabiłem”. D*opiero na sali sądowej Grzegorz M. usiłował zaprzeczyć temu, co naopowiadał w śledztwie. Twierdził, że podczas rzucania kamieniami był pod wpływem alkoholu i narkotyków. Rodzice zaś dostarczyli niewiarygodnych świadków, że w ogóle w dniu zdarzenia nie wychodził z domu. To nie mogło pomóc, mogło tylko pogorszyć sprawę. Zachowania Grzegorza na sali sądowej nie były zachowaniami cynika, ale dziecka upośledzonego, to nie jest ktoś, na kim należało robić pokazówkę za wszystkie chuligańskie wyczyny – nie kryje oburzenia dyrektor Kloza. Łucja Dołęga po ogłoszeniu wyroku nie spała przez dwie noce. Potem podjęła ten temat w klasie, do której chodził Grzegorz, beznamiętnie, by młodzież nie wyczuła jej wątpliwości. Uczniowie mówili, że kara jest niewspółmierna do tego, co dostają sprawcy gwałtów czy gangsterzy z premedytacją znęcający się nad swymi ofiarami.„Rzeczpospolita” podała, że w Darmstadt w Niemczech sąd skazał niedawno trzech młodych ludzi na karę ośmiu i pół roku więzienia za analogiczne czyny, wskutek których dwie osoby poniosły śmierć, a cztery zostały ranne. Pewnie jednak tamci sprawcy nie opowiadali w śledztwie, że chcieli kogoś zabić, pewnie okazali skruchę. Sąd Okręgowy w Gdańsku, chcący czy niechcący, swoim wyrokiem włączył się do dyskusji: czy, żeby karać surowiej, trzeba zmienić kodeks, czy wystarczy może odpowiednio dobierać kwalifikacje prawne czynów? Zdaniem Jacka Hyli, rzecznika prasowego Sądu Okręgowego w Gdańsku, sąd wydał wyrok z pełnym przekonaniem, że zamiarem Grzegorza M. było zabicie pasażerów. – Przy przyjętej kwalifikacji – dodaje – kara była wyważona, nie najsurowsza. Kara powinna działać prewencyjnie – mówi Ludwika Pendlowska, zastępca prokuratora Okręgowego w Gdańsku. – Niech gówniarstwo walące kamieniami w okna pociągów i autobusów nie czuje się bezkarne. Palec boży, że dziewczynce w samochodzie nic się nie stało. Gdyby kamień spadł jej na głowę, byłby wniosek o 25 lat więzienia. I nikt by nie dyskutował o kwalifikacji prawnej. Obrońca Grzegorza M. zapowiada apelację.”*

/ R. Socha, Chojrak do końca, Polityka, nr 10 (2288), 2001-03-10/

a) Na podstawie tekstu wymień po 2 argumenty „za” i „przeciw” restrykcyjnej karze, jaka została zastosowana w opisanej sytuacji.

Argumenty „za”	Argumenty „przeciw”
-	-
-	-

Zadanie 19 . (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i wiedzy pozaźródłowej odpowiedz na pytania:

Wykres 1.

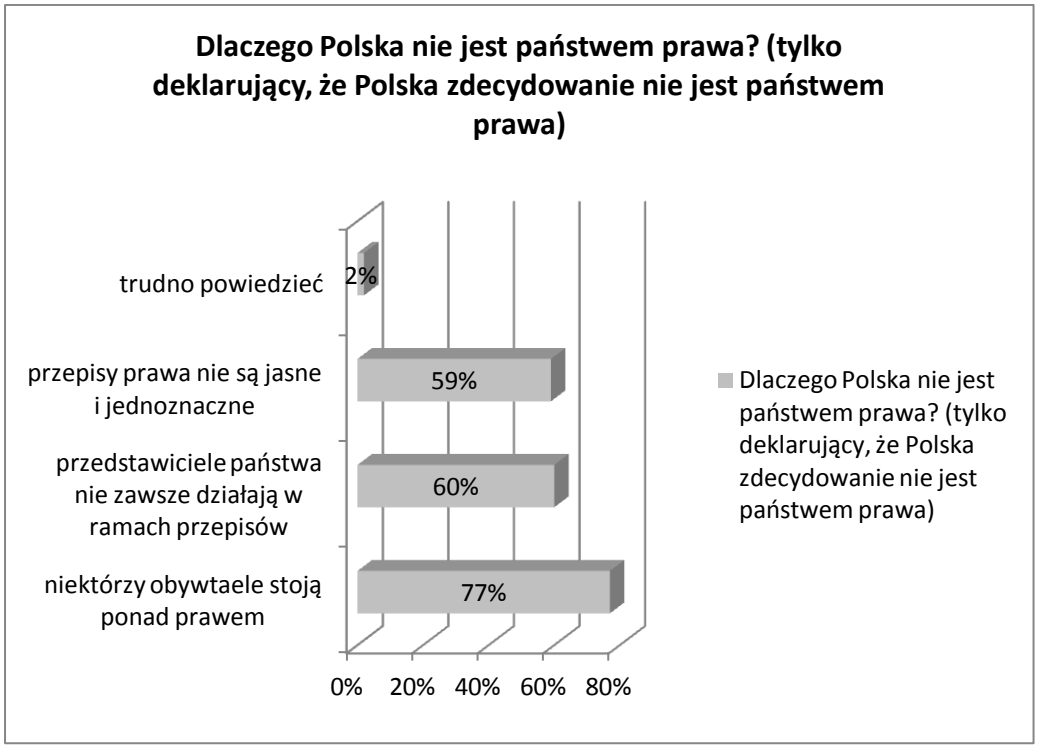

/Sondaż: Nie wszyscy Polacy są równi wobec prawa, Gazeta prawna, 18.02.2008, http://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/7621,sondaz_nie_wszyscy_polacy_sa_rowni_wobec_prawa.html/

Tekst 1.

„Na stronach internetowych Trybunału Konstytucyjnego można przeczytać tekst Pana wystąpienia w czasie, gdy był Pan prezesem Trybunału Konstytucyjnego pt. 500 lat tradycji państwa prawa w Rzeczypospolitej. Mówił Pan o tradycyjnym przywiązaniu Polaków do wolności i prawa. Jak Pan ocenia szacunek dla prawa dzisiejszych Polaków, skoro często się mówi, że nie jest on wielki?

Zanim zaczniemy krytykować obywateli za brak szacunku dla prawa, trzeba powiedzieć wyraźnie, że problem leży po stronie instytucji tworzących prawo. Jest to

prawo złej jakości, którego Polacy nie rozumieją. Ustaw jest zbyt dużo, do tego są one pełne błędów. Polskie prawo jest niestety tworzone poza rządem. Tymczasem powinno być tworzone w jednym miejscu, przez jedną specjalistyczną instytucję, taką jaką jest np. Centrum Legislacyjne Rządu. Sejm i posłowie nie powinni grzebać w projektach. Ich zadaniem powinno być tyko przyjęcie ustawy lub jej odrzucenie.
Podobnie senat powinien mieć możliwość przyjęcia projektu, odrzucenia bądź ewentualnie na wzór angielskiej Izby Lordów, odłożenia projektu na rok, tak, aby można sprawę dokładnie przemyśleć. Znamienne, że Trybunał Konstytucyjny często uchylał ustawy po prostu dlatego, że żaden z sędziów nie był w stanie zrozumieć, o co w nich chodzi. Rola Trybunału często sprowadza się do wykonywania funkcji tzw. „brakarza" w fabryce, który wyłapuje wybrakowane produkty."

/http://industrial.salon24.pl/127634,prof-jerzy-stepien-polacy-nie-rozumieja-prawa/

Tekst 2.

„Prestiż prawa jak i respekt dla prawa związane są ze stanem polskiego prawa obowiązującego. W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku z badań socjologiczno-prawnych wynikało, że Polacy w większości postrzegali swoje prawo jako nieskuteczne i niesprawiedliwe. W literaturze przedmiotu podkreślano, że tworzone prawo było sprzeczne wewnętrznie, nielogiczne, trudne do stosowania. Podnoszono trudności z rozumieniem i egzekwowaniem prawa do sądu. Sądownictwo powszechne znajdowało się w stanie poważnego kryzysu, było niesprawne i niedofinansowane. Dodatkowo zapaść organizacyjna sądownictwa i prokuratury utrudniała egzekwowanie nawet prostych żądań. Administracja publiczna miała skłonność do samowoli i lekceważenia prawa. Rezultatem takiego stanu rzeczy był upadek autorytetu prawa, co przekładało się na ogólny brak zaufania do prawa i organów władzy, powiązany ze znacznym spadkiem bezpieczeństwa osobistego, materialnego i socjalnego obywateli. Również spadek skuteczności prawa powodował spadek społecznego autorytetu prawa. Deklarowana gotowość do przestrzegania prawa, czyli postawy polegającej na afirmacji prawa, była tak samo częsta jak skłonność do jego ignorowania lub naruszania. W nowych warunkach ustrojowych postawa filoprawna nie zdobyła zdecydowanej przewagi nad postawą antyprawną. Polaków cechowało instrumentalne nastawienie do prawa. Można to tłumaczyć tym, że instrumentalizm czy oportunizm prawny stwarzał większe

możliwości życiowe niż postawa legalistyczna. Wyraźna była przewaga postaw celowościowych nad postawami zasadniczymi. Indywidualistyczna orientacja etyczna dominowała nad orientacją prospołeczną. Na stosunek do prawa obowiązującego wpływała też, jak się wydaje, istniejąca wśród Polaków norma negatywności w postrzeganiu świata. Większość Polaków była niezadowolona ze swojego życia, z ogólnej sytuacji w kraju. Częściej też przeżywała emocje negatywne niż pozytywne. Podkreśla się, że Polacy byli przeświadczeni o raju utraconym. Większość czuła się skrzywdzona. Obraz bliźnich w oczach rodaków był bardzo negatywny (przypisywano im lenistwo, pijaństwo, nie przestrzeganie prawa, nie płacenie podatków itp.). Ponad połowa Polaków uważała, że prywatni właściciele nowych firm to oszuści, złodzieje i spekulanci. Wskazywano, że transformacja ustrojowa będąca wielką zmianą społeczną wyzwoliła zróżnicowane punkty widzenia i postawy, które wyrażały się w dwubiegunowym wyrażaniu świata. Społeczeństwo podzieliło się na tych, którym się powiodło i tych, którzy przegrali przynajmniej we własnym odczuciu. Ponadto w literaturze przedmiotu wskazywano, że prawo, zwłaszcza przed uchwaleniem Konstytucji RP, nie stanowiło wyraźnej cezury między ustrojem minionym a obecnym. Do wielu podstawowych regulacji prawnych nie zostały wprowadzone żadne doniosłe, społecznie odczuwalne zmiany. Prawo dalej było traktowane jak narzędzie urzeczywistniania celów politycznych i partyjnych, nie zaś zadań ogólnospołecznych i ogólnonarodowych. W odczuciach wielu ówczesnych Polaków, którzy zajmowali określoną postawę wobec prawa, dystans między instytucjami władzy a obywatelami bynajmniej się nie zmniejszył. Wydatnie natomiast zwiększyło się poczucie braku bezpieczeństwa. Środki masowego przekazu podsycały przekonanie o gwałtownie wzrastającej przestępczości. Zagrożenie bezrobociem, utrata wielu „osłon" socjalnych (jakkolwiek by one nie były rachityczne), niepewność zatrudnienia, a także ubóstwo były tylko częściowo rekompensowane i łagodzone przez świadomość odzyskanej suwerenności państwowej, swobody osobistej i możliwości wolnorynkowego obrotu towarami. Podkreślano także, że postawa wobec prawa dużej części polskiego społeczeństwa była niemal taka sama jak w epoce socjalistycznej. *Wtedy jednakże nastawienie to było korzystne dla wielu ludzi. Chroniło przed represjami, zapewniało dostęp do dóbr reglamentowanych, poszerzało sferę prywatności."*

/Dr Sławomir Pilipiec, Autorytet prawa obowiązującego Zakład Socjologii Prawa Wydział Prawa i Administracji Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie usfiles.us.szc.pl/getfile.php?pid=3044 /

a) Wymień powody, dla których Polacy nie są przekonani o tym, że Polska jest państwem prawa.

……

……

b) Dlaczego prawo nie jest zrozumiałe dla społeczeństwa?

……

……

……

c) Wymień 2 inne, niż wskazane w Tekście 2 czynniki historyczne, które powodują negatywną postawę Polaków wobec prawa.

……

……..

CZĘŚĆ III – WYPRACOWANIE (20 PUNKTÓW)

Zadanie 20. (20 pkt)

Napisz wypracowanie na jeden z podanych tematów, wykorzystując materiały źródłowe zawarte w II części arkusza.

Temat nr 1.

„Karać czy nie karać?" – zajmij stanowisko w debacie między zwolennikami rygoryzmu prawnego a jego przeciwnikami, przedstawiając po 3 argumenty dla każdej ze stron. Przedstaw własną opinię w tej sprawie i poprzyj ją 2 argumentami. Wykorzystaj 3 materiały źródłowe.

Temat nr 2.

Czy kara śmierci powinna zostać przywrócona? Wyraź własne stanowisko i uzasadnij je, podając 5 argumentów. Przedstaw stan prawny w sprawie kary śmierci obowiązujący w Europie i w Polsce. Wykorzystaj 3 materiały źródłowe.

Wybieram temat nr ……..

BRUDNOPIS

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……